

Voorzitter,

Op 15 juli bespraken wij, toen nog digitaal, in deze Raad de Kadernota 2021. Aan die bespreking waren, anders dan gewoon, geen Algemene Beschouwingen vooraf gegaan. Bij het uitblijven van een nieuw kabinet en daarmee reëel zicht op extra rijks gelden die een einde zouden kunnen maken aan onze structurele tekorten, besloten wij die Algemene Beschouwingen uit te stellen tot het najaar. Daarbij was het de verwachting dat er dan toch zeker meer duidelijkheid zou bestaan over die extra rijksbijdrage.

We zijn nu drie maanden verder, maar nog steeds geen nieuw kabinet rijker. In Den Haag wordt daar bepaald geen haast mee gemaakt. Wij zien enerzijds een VVD en CDA die meer belang lijken te hechten aan het handhaven van de demissionaire *status quo* dan aan een nieuw kabinet. Aan de andere kant van de onderhandelingstafel zitten D66 en CU, die de sprong naar een meer progressief beleid met PvdA en GroenLinks maar niet durven wagen.

Gevolg van deze in de ogen van de PvdA-fractie inmiddels onhoudbare situatie is dat de aanpak van omvangrijke, urgente maatschappelijke problemen, problemen waar juist de gemeenten aan zet zijn, steeds meer vertraging oploopt. Gevolg is ook dat wij vandaag een Programmabegroting bespreken, die weer nieuwe tekorten laat zien. Dit noodzaakt tot nieuwe, pijnlijke keuzes en een helaas noodzakelijke stijging van de lasten voor onze inwoners. Dat het College desondanks toch nog geld vrij heeft weten te maken voor investeringen in bijvoorbeeld het technisch VMBO/MBO en het armoedebeleid, vindt de PvdA-fractie positief, maar deze extra middelen zullen zeker niet toereikend zijn in het licht van de vele opgaven waar wij de komende jaren voor staan.

Voorzitter, vorige week constateerde het Sociaal Cultureel Planbureau dat in de periode tussen 2014 en 2020 de structurele sociale ongelijkheid in Nederland nauwelijks is veranderd, ondanks de overwegend gunstige economische omstandigheden en beleid gericht op juist het verminderen van ongewenste sociale verschillen. De coronapandemie heeft die verschillen versterkt. "Het is daarom denkbaar", stelt het SCP, "dat de coronapandemie niet alleen op dit moment de bestaande tegenstellingen uitvergroot, maar ook op langere termijn de minderbedeelden op grote afstand zet wat betreft geld, relaties, cultureel kapitaal en gezondheid."

Voor de PvdA staat daarom de vraag centraal hoe wij kunnen voorkomen dat de tegenstellingen in Delft verder worden vergroot, in een situatie waarin een somber financieel perspectief gelijk opgaat met grote opgaven op het gebied van wonen, duurzaamheid, mobiliteit en zorg. In hoeverre dragen deze Programmabegroting en in het bijzonder de daarin gemaakte keuzes eraan bij dat Delft een stad is waar ruimte is voor iedereen die er wil wonen?

De PvdA-fractie kan zich goed vinden in de keuze van het College 6 miljoen extra te investeren in het vernieuwen en groener inrichten van de openbare ruimte. Dit verbetert niet alleen het fysieke en sociale leefklimaat in de wijken, maar maakt de stad ook klimaatbestendig, onder andere door het voorkomen van hittestress. Wel wil de fractie erop wijzen dat het van groot belang is om bij het investeren in de wijken de focus niet alleen te leggen bij wat ik kortheidshalve “de stenen” zal noemen, maar vooral ook oog te hebben voor de mensen die vorm proberen te geven aan hun leven in diezelfde wijken. Ik kom hier later nog op terug.

De weg die moet leiden naar een duurzaam en toekomstbestendig Delft is nog lang, ook in financiële zin. Het doet de PvdA goed dat deze route naast het macroniveau van klimaatadaptatie en circulariteit, ook het microniveau van maatregelen voor wilde bijen en paddenpoelen aandoet. Terecht wordt als eerste “werkstroom” van de energietransitie een meerjarige communicatie- en participatieaanpak genoemd. Hierbij dient wat mijn fractie betreft nadrukkelijk te worden aangehaakt op bewonersinitiatieven om draagvlak te vinden voor de transitie, die als gevolg van de hoge kosten voor veel inwoners met een bescheiden inkomen immers op zijn minst controversieel is. Het verbinden van de energietransitie met de wijkopgaven vergroot de kans op succes, zeker wanneer hier extra middelen voor vrijgemaakt zouden kunnen worden. Een koppeling naar de nog resterende Enecogelden is wat de PvdA-fractie betreft dan snel gelegd.

Naast de energietransitie maakt de sterke stijging van de energielasten op dit moment de dreiging van energiearmoede voor veel inwoners van Delft steeds reëler. Naast de technische aspecten moet wat de PvdA betreft dan ook het voorkomen en tegengaan van energiearmoede centraal staan in de energietransitie. Daarnaast vraagt de fractie zich af of de huidige sterke stijging van de energietarieven als bijzondere omstandigheden grond kunnen zijn voor het toekennen van bijzondere bijstand.

Een van de belangrijkste wapenfeiten van deze raadsperiode is zonder twijfel de vaststelling van het Mobiliteitsprogramma Delft 2040, het MPD. Met doelstellingen als het centraal stellen van voetganger en fietser, het stimuleren van deelmobiliteit, het uitbreiden van het autoluwe gebied in de binnenstad en het vergroten van de verkeersveiligheid draagt het MPD bij aan het versterken van de zo noodzakelijke duurzaamheid en leefbaarheid van de stad. De PvdA-fractie wil in dit kader extra aandacht vragen voor vervoersarmoede.

Vervoersarmoede ontstaat wanneer iemand om financiële of gezondheidsredenen niet beschikt over een eigen vervoermiddel of geen gebruik kan maken van openbaar vervoer omdat dit niet in de buurt rijdt of te duur is. Toegang tot vervoer bepaalt mede of iemand toegang heeft tot werk, zorg, onderwijs, het sociale netwerk, kortom participatie. Ik roep het College dan ook op om bij de uitwerking van het MPD ook oog te hebben voor de effecten van maatregelen op de toegang tot vervoer voor kwetsbare groepen.

In 2022 zullen, als stap in de ambitie om uiteindelijk 15.000 nieuwe woningen te realiseren, 800 woningen worden opgeleverd. Het gaat daarbij vooral om woningen in het midden- en hogere segment. De druk op de woningmarkt is groot, ook in Delft. En hoewel dankzij enkele grote en kleine gebiedsontwikkelingen de woningvoorraad in onze stad de komende jaren zal groeien, is het de vraag of dit genoeg zal zijn in het licht van de vraag. Die vraag is niet alleen omvangrijk, maar ook divers. De PvdA-fractie dringt er bij het College dan ook op aan blijvend ruimte te creëren voor een divers aanbod. Divers aanbod, dat niet alleen moet bestaan uit betaalbare sociale of particuliere woningbouw en koopwoningen voor starters en gezinnen, maar ook uit flexibele, al dan niet tijdelijke, oplossingen voor specifieke doelgroepen als statushouders, studenten en dak- en thuislozen. Ook voor vernieuwende concepten zoals gemeenschappelijk wonen, al dan niet voor senioren en tiny houses moet voldoende ruimte zijn. De nieuwe Woonvisie biedt in dit opzicht kansen.

De stijgende kosten in het Sociaal Domein zijn voor een belangrijk deel verantwoordelijk voor de structurele tekorten in onze begroting. Diverse maatregelen, samengebracht in het Actieplan Sociaal Domein, moeten resulteren in het op lange termijn betaalbaar en beschikbaar houden van zorg en ondersteuning voor onze inwoners. Daarbij is een belangrijke rol weggelegd voor voorliggende en algemene welzijnsvoorzieningen als goedkoper

alternatief voor de kostbare maatwerkvoorzieningen. Een voorbeeld is vervoer door vrijwilligers als vervanging van de regiotaxi.

De PvdA-fractie staat achter deze aanpak, maar wil ook wijzen op de risico's die ontstaan door deze neerwaartse druk vanuit de zorg op de welzijnsvoorzieningen. Doordat ouderen langer thuis blijven wonen, neemt hun beroep op de voorliggende voorzieningen toe. Deze veelal door vrijwilligers gedragen organisaties, zijn vaak onvoldoende toegerust om te voorzien in de behoeften van hun cliënten, die naarmate zij ouder worden uit steeds complexer wordende vragen op diverse leefgebieden bestaan. Het areaal aan vrijwilligers is daarnaast niet onuitputtelijk, zeker in het licht van de zware eisen die aan hen gesteld worden. En ook is een deel van thuiswonende ouderen te kwetsbaar om deel te kunnen nemen aan algemeen groepsaanbod. Zij dreigen daardoor buiten beeld te raken.

In het licht hiervan is de bezuiniging van 10 % vanaf 2023 op Delft voor Elkaar, hoewel als onderdeel van het Actieplan Sociaal Domein noodzakelijk, dan ook wrang te noemen. (8:30) Dit geldt evenzeer voor de bezuinigingstaakstelling van DOK en de culturele sector in haar volle breedte. De PvdA-fractie waardeert de voortvarendheid waarmee DOK, noodgedwongen, in korte tijd een reorganisatieplan heeft weten te presenteren, maar wil ook haar zorg uitspreken over de effecten van de voorgestelde maatregelen. Dat geldt met name voor de gevolgen van het wegvallen van de bijdrage van DOK in de Vindplaatsen en het Taalhuis voor de aanpak van taalachterstanden en laaggeletterdheid. In hoeverre kan de motie van 4 ton deze voorgenomen bezuinigingen voorkomen?

Voorzitter, ik sluit af. Ik heb deze bijdrage opgebouwd rondom de vraag in hoeverre de keuzes gemaakt in deze Programmabegroting bijdragen aan het verminderen of juist vergroten van de sociale ongelijkheid in onze stad. Het antwoord op die vraag is, zoals u uit mijn betoog op zult hebben gemaakt, niet eenduidig, maar valt wat mijn fractie betreft uiteindelijk positief uit: ondanks de zware financiële omstandigheden zet het College in op het versterken van onze stad, haar inwoners en de gemeenschap die wij vormen. Duidelijk is echter ook dat willen deze ambities succesvol blijken, extra steun vanuit het Rijk noodzakelijk is en zal blijven. Laten we dus hopen dat dat nieuwe kabinet, natuurlijk met daarin de PvdA, en ja, ook GroenLinks, er dus nu echt snel komt.

